

О.В. Тимошенко, Дніпропетровський національний університет

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У розробці форм і методів державної підтримки науки, освіти та інноваційної діяльності може виявитися позитивним запозичення досвіду інших країн, які досягли в цій справі найбільших успіхів. Помилки в цій справі можуть мати довгострокові наслідки, адже держава може закласти неправильний напрямок розвитку, який надалі розвиватиметься за власними законами і лише через певний час, після витрати значних фінансових і людських ресурсів, проявить свою непотрібність. Навіть видатні першовідкривачі наукових напрямків неодноразово помилялися у визначенні реальних перспектив своїх здобутків.

Досвід десяти років ринкової перебудови в Україні показав, що просте запозичення теоретичних досягнень та рішень від тих країн, де ринкова економіка ефективно працює століттями, ще не гарантує успіху. Кожна країна має унікальне поєднання менталітету власного населення, природно-географічних умов і наявної матеріально-технічної бази та інших факторів, які є основою її економічного життя. Не завжди до цих конкретних умов можуть додаватися готові рецепти, отже, не всі рішення, які показали високу результативність у розвинутих країнах, так само ефективно спрацьовують в Україні.

За будь-яких часів держава була і є потужним механізмом досягнення загального розвитку суспільства. Чи то за ринкових відносин, чи то за адміністративно-командної системи економіка потребує активної підтримки з боку влади. Зважаючи, що економіка утримує державу і її владу, це прагнення слід вважати цілком природним. Інше питання – з якою метою, в якій формі і яким чином має здійснюватися ця підтримка для досягнення максимальної ефективності. На думку автора, станом на початок ХХІ століття українська економіка першочергово потребує державної допомоги у справі технологічного розвитку шляхом запровадження фінансових важелів розвитку освіти.

Державна політика розвинутих країн світу у сфері освіти та інноваційно-інвестиційній сфері включає методи прямого і непрямого стимулювання. Деякі з них може запозичити і Україна, а саме:

- бюджетне фінансування чи надання кредитів на пільгових умовах вищим навчальним закладам, підприємствам і організаціям, що ведуть наукові розробки та готують кваліфіковані кадри;
- безоплатна передача або надання на пільгових умовах державного майна та земельних ділянок для організації інноваційних підприємств;
- створення наукової та обслуговуючої інфраструктури в регіонах, де концентрується науково-дослідна діяльність;
- реалізація цільових програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності бізнесу;

- державні замовлення у вищих навчальних закладів, контракти на проведення НДР, які забезпечують початковий попит на нововведення, а потім знаходять широке застосування в економіці країни;
- створення науково-технічних зон зі спеціальним режимом інноваційно-інвестиційної діяльності;
- податкові пільги на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу;
- різноманітні пільги для суб'єктів економічної діяльності, які спеціалізуються на науково-технічних напрямках;
- законодавчі норми, які стимулюють науково-дослідну активність.

Сучасна фаза розвитку світогосподарських зв'язків детермінується посиленням науково-технічної та інформаційної взаємозалежності національних економік. Якісна вища освіта, інноваційна діяльність, наукові розробки, розвиток фундаментальної науки потребують великомасштабних фінансових і матеріальних витрат, потужного кадрового та інфраструктурного забезпечення, а тому їх "замикання" в рамках однієї країни не завжди економічно виправдане. Щодо України, то, виходячи із загальноприйнятих світових критеріїв, можна констатувати, що вона володіє достатньо вагомим та перспективним (з погляду основних напрямків фундаментальних і прикладних наук) інноваційним потенціалом. Проте на сьогодні він використовується не в повному обсязі, що викликано як потребами його технологічного та структурного оновлення, розширення фінансової підтримки інноваційної діяльності в Україні, так і поглибленням та диверсифікацією форм міжнародного науково-технічного співробітництва нашої держави. У даному аспекті особливої актуальності для України набуває питання розвитку індустрії венчурного фінансування. Зарубіжний досвід господарювання засвідчує, що в країнах з розвинутими ринковими відносинами венчурне підприємництво відіграє активну роль у задоволенні потреб основної маси населення в новій продукції.